

IVO TROŠT:

Najlepša pohvala.

Gospod Breznik je bil tisto leto prestavljen na našo šolo. Prav hudo nas je imelo, ker smo bili zvedeli, da je mož strog in natančen učitelj. Naš strah pa tudi ni bil prazen; začel je res marsikaj drugače nego je bilo prej. Takoj prvo uro ob začetku leta nas je pozval, da smo obljubili s častno besedo: slabejši in nagajivci, da se gotovo poboljšamo, a marljivi in vzorni učenci, da se ne poslabšajo do konca leta. Seveda smo obljubili vsi, in vsakega je mož pogledal v oči strogo in vprašujoče, kakor da hoče že sedaj prodreti v njegovo dušo, če je tam dovolj krepke volje, da z njo tudi izpolni današnjo obljubo. Tega dozdej nismo bili navajeni. A učitelj Breznik je velel takoj potem po slovesni obljubi: „Sedaj pa napišite v svoje spisovnice, kaj se je godilo to uro v vašem razredu, kaj vas je iznenadilo, kaj ste obljubili in kako nameravate tudi ostati mož-beseda. Napis: Prva ura v šoli.“

Mož je mirno sedel za mizo in strmел v naše presenečene obraze, mi smo slušali. Zašumel je papir po klopeh, škripala so peresa, švigali pogledi semtertja, a ziniti se ni upal nihče. Vsakdo je pisal, kar in kakor je vedel in znal. Ko je minila ura, nismo še vsi končali. Zbrane naloge je vzel Breznik domov, da jih popravi.

Radovedno smo pričakovali potem, kdaj prinese gospod učitelj popravljeno prvo nalogo v šolo, zakaj vsakdo se je nadejal najlepše pohvale. Toda kakšno razočaranje! Najboljši učenci, razen Rodinovega, so imeli uprav pisane strani samih pogrškov. Niso izpuščali samo pik na i, tudi sicer niso postavljali pik na pravo mesto, izpuščali vejice, v napačnem redu uvrščali besede. Kaj je bilo šele z nami slabiči?

Nekatere učenke kakor Pikovnikova Lojzika so se naravnost jezile, da so bili njihovi izdelki sojeni tako nemilo. „Komaj zadostno“ se je svetil mnogokje, in učitelj Breznik je celo trdil, da je to — še dober red. Tega pa nismo bili navajeni pri pokojnem učitelju. Ali je to pohvala?

Popravljali smo iznenadeni skupne pogrške na tablo, posamezne kar v spisovnice in se plaho ozirali drug k drugemu, če je nesreča povsod enako gospodinjala. Cele pisane strani samih pogrškov in nič kot pogrškov.

Rodinov Matko, sin ubožne kočarice tam gori v gromovju nad vasjo, je dobil najbolje — samo on. Oh, to so vihali nosove sinovi bogatih posestnikov, ki so menili, da gre tudi njim boljši red, če ga ima Rodinov. Kaj pa je Matko? „Pokaži!“ so silili vanj. Matko jim je pokazal poldrugo stran dolgo nalogo, ki se je ni dotaknilo učiteljevo pero, a pod nalogo z rdečo tinto napisani red je skrbno zakril.

Nezadovoljneži so zrlji na svoje krvavo rižaste strani in molčali.

Pikovnikova Lojzika je hotela po sili videti, kaj je dobil Rodinov Silila je celo tako glasno, da je bila posvarjena zaradi nemira, a Matko se ni vdal. Lojzika pa še ni mirovala. Breznika je menda tudi minila potrpežljivost, pa je vprašal Matka jako nevoljno, kaj želi Pikovnikova od njega. Matko vstane in pove odkritosrčno, da so slišali vsi: „Moj red pod nalogo hoče videti, ali jaz ga ne maram pokazati, ker se nočem bahati.“

Prav tako odločno in odkrito odgovori Breznik: „Tvoja naloga je že prejela zaslužen pohvalo, a še veliko lepšo pohvalo zasluži tvoje današnje ravnanje. To je lepo, Rodin. — Ako se ponášamo z darovi, ki nam jih je dal Stvarnik v večji meri, zbujamo nevoščljivost. Skromnost je povsod zlata vredna, a bahavost je greh. Ako ima moj sosed več denarja, zato ni od mene več vreden kot človek in če se s tem postavlja, je bahač; ako pa jaz več vem od njega, nisem zato nič večji in če zaradi njegovega neznanja njega zaničujem, sem jaz bahač in ošabnež. Oboje je pa krivo. — Rodin zaradi tega sem na te ponosen, kakor da si moj sin.“

Vse tiho po šoli, da bi čul, ko bi kihnila miška v najoddaljnejšem kottičku. Lica vseh so bila obrnjena v učitelja, ki je stal pred njimi in molčal. Njegove oči so se razigrale in gledale veselo, pa prav nič škodoželjno vse in vsakogar. Vsi smo čutili, da se sedajle vrši z nami nekaj ne- navadnega.

Ko se je Mojzes vrnil z gore, kjer je prejel deset zapovedi od Gospoda, se niso upali Izraelci gledati v njegov obraz, ki se je svetil kakor sonce. Enako se je zdelo tudi nam v tem trenutku, ko smo zrli mirno, dobrohotno in vendar strogo lice svojega učitelja. Vsakdo je bil prepričan, da govori iz srca in govori resnico. Pogledi pa so nam pomalem zopet splavali na pogršene strani prve šolske naloge. Vedno očitnejše smo spoznali, kaj namerava učitelj Breznik z obljubo v začetku šolskega leta. Z velikim in vedno večjim spoštovanjem smo mu gledali v obraz, a nekateri si tega celo niso upali, češ, da niso vredni.

Peresa so švigala po papirju, v šoli je kraljeval slovesni, praznični mir kakor v cerkvi med povzdigovanjem. A kje so se bavile misli?

Po končani popravi se oglasi zopet Breznik: „Današnji dogodek z Alojzijo Pikovnikovo in Rodinovega Matka nalogo napišite do danes teden doma, pa tako, da ne boste nobenega označili s pravim imenom, to bi bilo opravljanje, marveč samo „učenec“ in „učenka“, a mene z besedami „gospod učitelj“ in moje besede vsaj po pomenu take kakor sem jih izgovoril. Napis: Skromnost.“

In vnovič so zaškrtala peresa po papirju.

Potem pa vzame Breznik Rodinovega zvezek in ga razgrne vpricho vseh. „Izvrstno, izvrstno!“ nastane šepet po šoli, ko so vsi čitali edino besedo zapisano z rdečo tinto na zvezku. Učitelj pa še reče: „Nelepa lastnost je zavist. Ta polni srce onemu, ki misli, da je sam zaslužil kaj boljšega. Hrepenenje po boljsem, hrepenenje po izpopolnitvi tli vsakemu v srcu. To je plemenita težnja po napredku. Ob tem pa ne smemo misliti samo nase in na svojo korist. Tudi drugi imajo mogoče še bolj živo željo po izpopolnitvi.

Ali jim moremo to braniti? Nespametno bi bilo, ko bi jim samo hoteli, ker je nemogoče. Tekači za stavo teko tudi vsi proti istemu smotru, a ga ne dosežejo vsi obenem in tudi sploh ne vsi; le eden je pa prvi. Ali so zato drugi manj ali celo nič vredni, dasi so se enako trudili, pa so zaradi nepričakovanih ovir dosegli smoter pozneje ali ga celo niso dosegli? Lahko tekač pade spotoma in si zlomi nogo. Ali ga bomo spričo tega zaničevali? Ne. Nasprotno: mislim, da je ta več trpel nego oni, ki je prvi in z lahkoto dosegel smoter. Kateri ima večjo zaslugo? Oni, ki je več trpel in se bolj trudil. Taka je tudi z vašimi nalogami. Rodin je imel danes najboljši izdelek. On je to dosegel izlahka. Zato pa ne smete misliti, da so vaše naloge brez vrednosti. Kolikor več se je kdo trudil, toliko več je zaslužil. — Obljubili ste mi, da se hočete truditi za popolnost. Vidim, da je začetek dober. Treba vam torej samo še vztrajnosti, a meni potrpljenja. Z vztrajnim trudom doseže lahko najšibkejši od vas, da bo do konca leta pisal kakor Matko Rodin nalogo za izvrstno.“

Učitelj Breznik je pogledal Pikovnikovo Lojziko prav živo v oči. Vsi smo vedeli, da meri ta opomin naravnost vanjo. Tudi ona je to čutila. Zardela je, povabila pogled, in solze so ji zalesketale v očeh. Učitelj se je delal kakor da je ne vidi. Enega lanskih najboljših učencev je pozval, da je Matkov vzorni izdelek napisal na tablo, a Pikovnikova Lojzika ga je prečitala. Glas se ji je tresel, in vsi smo vedeli, da ji je hudo. Zato je pa še pristavil gospod učitelj: „V nekaj mesecih lahko tudi ti dosežeš toliko popolnost v pravopisju, da boš zaslužila izvrsten red. Zato pa vztrajaj v marljivosti, ne zavidaj je drugim, izpopolnuj svoje delo, pa ne mine veliko časa, in tvojih uspehov bo vesel tudi tvoj učitelj in prav gotovo tukajle tvoj sosed Matko Rodin. Ni res, Rodin?“

Deček se dvigne plaho, a vendar odgovori glasno: „Prav zares.“

Po teh toplih besedah se nobeden imenovanih ni več sramoval pogledati svojemu učitelju v lice. Vsi, tudi Pikovnikova, so se ozirali vanj in učitelj Breznik je čital v tem pogledu trden sklep, resno voljo in resnično vztrajnost, ki so jo tako približali učiteljevim mislim, da je čutila z njim, hotela z njim in ne drugače.

Tiha zadovoljnost se nam je naselila v mlada srca, ko smo se vračali tisto dopoldne iz šole. Navdajala nas je zavest: „Samo Matko je zaslužil, da bi bil učiteljev sin, danes samo Rodinov Matko, ali do prihodnjic nas bo več. Nam samim bo korist, našim staršem in učiteljem v veselje.“

Od tistega dne se je začela v naši šoli prava tekma, kdo prej zasluži najlepšo pohvalo.

